

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 929/2016-37

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 29. júna 2017 v senáte zloženom z predsedu Ladislava Orosza, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej (sudkyňa spravodajkyňa) a sudcu Lajosa Mészárosa o sťažnosti [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného advokátom Mgr. Branislavom Samcom, Sad SNP 8, Žilina, vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 9 P 320/2014, za účasti Okresného súdu Žilina, takto

r o z h o d o l :

Sťažnosti [REDACTED] n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 13. júna 2016 doručená sťažnosť [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom Mgr. Branislavom Samcom, ktorou namieta porušenie svojho základného práva

na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Žilina (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 9 P 320/2014 (ďalej len „napadnuté konanie“).

Sťažovateľ v sťažnosti okrem iného uvádza:

„Sťažovateľ podal dňa 5. 12. 2014 na Okresný súd v Žiline návrh o rozvod manželstva a úpravu práv a povinností k mal. deťom na čas po rozvode proti odporkyni – [REDAKOVANÉ]... Podaným návrhom sa navrhovateľ – sťažovateľ domáha, aby súd manželstvo... rozviedol, [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ], na čas po rozvode zveril do osobnej starostlivosti matky, ktorá ich bude zastupovať a spravovať ich majetok, zaviazal navrhovateľa prispievať na výživu [REDAKOVANÉ] sumou 35,- € mesačne a [REDAKOVANÉ], sumou 35,- € mesačne a to vždy do 15. dňa toho-ktorého mesiaca vopred k rukám matky.“

Sťažovateľ ďalej uvádza, že „do dnešného dňa, t. j. 18 mesiacov po podaní návrhu, porušovateľ vo veci nielenže nerozhodol, ale dokonca ani nevytýčil termín prvého pojednávania“.

Sťažovateľ namieta, že „Okresný súd v Žiline svojou nečinnosťou v konaní porušil a naďalej porušuje Ústavou SR dané základné právo sťažovateľa na rýchlu a účinnú súdnu a inú právnu ochranu vyplývajúce z cit. ust. čl. 48 ods.2 Ústavy SR ako aj ust. § 6, § 100 ods. 1 a § 175 ods. 1 O. s. p.“.

Sťažovateľ „podal dňa 13. 10. 2015 sťažnosť predsedovi Okresného súdu v Žiline podľa § 62 ods.1 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov na postup súdu vo veci porušenia práva na prejednanie veci bez zbytočných prietáhov.

Podpredseda Okresného súdu v Žiline sa k sťažnosti písomne vyjadril dňa 9. 11. 2015 pod zn. 1 SprS/431/2015. Uviedol, že sťažnosť je čiastočne dôvodná a to z dôvodu celkovej dĺžky konania. Ako príčinu uviedol dlhodobú neprítomnosť

zákonného sudcu a dlhodobú neprítomnosť ďalšej sudkyne v oddelení P, ktorá nastúpila na rodičovskú dovolenku. Podľa vyjadrenia sudcu mal byť termín pojednávania určený na začiatok roku 2016.“

Sťažovateľ si uplatnil „nárok na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia vo výške 5.000,- € (slovom päťtisíc eur). Svoj nárok a rozsah požadovaného zadosťučinenia sťažovateľ v zmysle ust. § 50 ods. 3 zák. č. 38/1993 Zb. odôvodňuje tým, že s odporkyňou žije stále v jednej domácnosti, čo prináša mnohé konfliktné situácie, pričom prietahy v konaní o rozvode bezdôvodne odsúvajú možnosť vyriešiť otázku bezpodielového spoluvlastníctva sťažovateľa a odporkyne k spoločnému rodinnému domu a tým aj osobitného bývania každého z nich.“

Sťažovateľ na základe uvedeného navrhuje, aby ústavný súd prijal sťažnosť na ďalšie konanie a nálezom takto rozhodol:

„Základné právo [redacted], trvale bytom [redacted], na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu v Žiline v konaní vedenom pod sp. zn. 9 P/320/2014 bolo porušené.

Okresnému súdu v Žiline sa prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 9 P/320/2014 konal bez zbytočných prietahov.

[redacted], trvale bytom [redacted], sa priznáva primerané finančné zadosťučinenie ako náhrada nemajetkovej ujmy vo výške 5.000,- € (slovom päťtisíc eur), ktoré je Okresný súd v Žiline povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

Okresný súd v Žiline je povinný zaplatiť [redacted], trvale bytom [redacted], náhradu trov právneho zastúpenia vo výške 363,80 € na účet advokáta Mgr. Branislava Samca, vedený vo [redacted], do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.“

Ústavný súd 6. októbra 2016 vyzval predsedu okresného súdu na vyjadrenie k sťažnosti a zapožičanie súdneho spisu vedeného okresným súdom v napadnutom konaní.

Podpredseda okresného súdu sa k sťažnosti vyjadril prípisom sp. zn. 1SprS 517/2016 z 27. októbra 2016 (ďalej len „vyjadrenie“) a predložil na nahliadnutie súdny spis vedený okresným súdom v napadnutom konaní. Vo vyjadrení podpredseda okresného súdu uviedol, že „[n]ávrh bol podaný na súd dňa 20. 10. 2014. Návrh obsahoval návrh na rozvod manželstva a úpravu práv a povinností rodičov k maloletým deťom na čas po rozvode. Do dňa 25. 3. 2015 boli vykonávané štandardné úkonu pre vyrubenie súdnych poplatkov, vzájomné zaslanie návrhu a vyjadrení a zisťovanie pomerov rodičov k maloletým deťom, boli realizované výzvy na prešetrenie pomerov účastníkov a zabezpečenie dostatočných skutočností pre rozhodnutie vo veci samej. Dňa 14. 4. 2014 bol spis predložený zastupujúcemu sudcovi na vytýčenie termínu pojednávania. Do PN sudcu od 14. 4. 2015 do 14. 10. 2015 nebol vytýčený termín pojednávania. Pojednávanie nebolo vytýčené ani po vrátení veci zákonnému sudcovi po ukončení PN. Vo veci určil termín pojednávania sudca po doručení výzvy a sťažnosti na deň 28. 12. 2016. Vo veci nebolo rozhodnuté a ani vec prejednaná zastupujúcim sudcom a mimo nariadeného pojednávania nebol vykonaný iný úkon smerujúci k prejednaniu a rozhodnutiu veci a odstránenie neistoty účastníkov konania.

Sudca sa k sťažnosti vyjadril tak, že v konaní došlo k prietahom bez zavinenia účastníkov konania.

Nepochybne celková dĺžka konania nezodpovedá náročnosti a zložitosti veci a úprave práv a povinností rodičov k maloletým deťom po rozvode manželstva. Sám sudca uznal sťažnosť za opodstatnenú. V danej veci a obdobných sťažnostiach zákonný sudca poukazuje na uznesenie Sudcovskej rady pri Okresnom súde Žilina, ktorá pri rozhodovaní o námietkach konštatovala ich dôvodnosť tým, že na Okresnom súde Žilina nie sú vytvorené podmienky pre pridelovanie a rozhodovanie vecí bez zbytočných prietahov. Osobitne však musím poukázať na skutočnosť, že sudca nie je znevýhodnený oproti iným sudcom vybavujúcim poručenskú agendu či ostatným sudcom Okresného súdu Žilina a sťažnosti voči konaniam ostatných sudcov v danej agende sú v nespočetne nižšom rozsahu, počet rozhodnutí je vytvorený jednak vylúčením návrhov, o ktorých nemusí byť rozhodnuté jedným rozhodnutím, na samostatné konania t tým, že ak je o účastníkoch vedené konanie, ostatné návrhy sa pripoja k takémuto konaniu. Pre objektívnosť však pripájam vyjadrenie sudcu. “.

V súvislosti so žiadosťou sťažovateľa o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia okresný súd uviedol, že *„ak ústavný súd vzhľadne v postupe Okresného súdu Žilina neodôvodnené prietahy v konaní, navrhujem Ústavnému súdu Slovenskej republiky, aby prípadné finančné zadosťučinenie priznal v primeranom rozsahu“*, a zároveň ústavnému súdu oznámil, že *„Okresný súd Žilina súhlasí s tým, aby Ústavný súd Slovenskej republiky podľa § 30 ods. 2 zák. č. 38/1993 Z. z. v platnom znení upustil od ústneho prejednávania prijatej sťažnosti, pretože od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie.“*.

Ústavný súd pri predbežnom prerokovaní zistil, že v tejto veci sú splnené všetky predpoklady na prijatie sťažnosti na ďalšie konanie, a preto uznesením č. k. II. ÚS 929/2016-23 z 15. decembra 2016 rozhodol o jej prijatí na ďalšie konanie.

Ústavný súd vyzval 22. februára 2017 predsedu okresného súdu, aby, ak to považuje za potrebné, doplnil svoje vyjadrenie z 27. októbra 2016 a vyjadril sa k prijatej sťažnosti.

Okresný súd na výzvu ústavného súdu z 22. februára 2017 nereagoval a svoje vyjadrenie z 27. októbra 2016 nedoplnil.

Ústavný súd 19. apríla 2017 vyzval právneho zástupcu sťažovateľa, aby zaujal stanovisko k vyjadreniu okresného súdu z 27. októbra 2016, ako aj k otázke nariadenia verejného pojednávania. Právny zástupca sťažovateľa vo svojom podaní zo 3. mája 2017 (doručenom ústavnému súdu 9. mája 2017) okrem iného uviedol:

„Porušovateľ sám konštatuje, že dĺžka konania nezodpovedá náročnosti a zložitosti veci a úprave práv a povinností rodičov k maloletým deťom po rozvode manželstva. Pre prípad, ak Ústavný súd SR vzhľadne v postupe Okresného súdu Žilina neodôvodnené prietahy v konaní, navrhuje prípadné finančné zadosťučinenie priznať v primeranom rozsahu.“

Vyjadrenie zákonného sudcu mi nebolo doručené.

Po doručení sťažnosti Okresnému súdu v Žiline zákonný sudca vytýčil termín pojednávania a rozsudkom zo dňa 28. 12. 2016 sp. zn. 9P/320/2014 manželstvo sťažovateľa

rozviedol, mal. [REDAKOVANÉ] zveril na čas po rozvode do osobnej starostlivosti matky (druhé dieťa [REDAKOVANÉ] sa počas konania stala plnoletou) a zaviazal sťažovateľa prispievať na jeho výživu sumou 100,- € mesačne. Podľa telefonickkej informácie z Okresného súdu v Žiline však na rozsudku do dnešného dňa nie je vyznačená doložka právoplatnosti. Súd teda konanie neukončil ani po viac ako dvoch rokoch.

Z uvedeného dôvodu sťažovateľ už ďalej nežiada, aby Ústavný súd SR prikázal Okresnému súdu v Žiline konať v konaní vedenom pod sp. zn. 9P/320/2014 bez zbytočných prieťahov.

Sťažovateľ žiada Ústavný súd SR pri rozhodovaní o priznaní primeraného finančného zadošťačenia, aby bral do úvahy najmä psychickú ujmu, ktorú utrpeli sťažovateľ a maloleté deti v dôsledku konfliktov vznikajúcim takmer každodenne s odporkyňou, nakoľko účastníci konania a ich deti boli nútení zotrvať v spoločnej domácnosti až do právoplatného skončenia veci.“

Právny zástupca sťažovateľa v súvislosti s otázkou nariadenia verejného pojednávania uviedol, že „Ústavnému súdu SR oznamujeme, že súhlasíme s tým, aby upustil od ústneho pojednávania o prijatom návrhu, nakoľko máme za to, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.“

Vzhľadom na uvedené ústavný súd využil možnosť podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a upustil od ústneho pojednávania v danej veci, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy,

ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa svojou sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu i sudcu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník konania obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplývala do 30. júna 2016 z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“), ktorý súdom prikazoval, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 prvej vety OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá. Od 1. júla 2016 vyplýva táto povinnosť z čl. 2 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „CSP“), ako aj z čl. 17 CSP, podľa ktorého súd postupuje tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb.

Ústavný súd hodnotil postup okresného súdu v napadnutom konaní a jeho jednotlivé procesné úkony vykonané do 30. júna 2016 podľa ustanovení Občianskeho súdneho poriadku a procesné úkony okresného súdu vykonané od 1. júla 2016 hodnotil podľa príslušných ustanovení Civilného sporového poriadku, pretože podľa § 470 ods. 1 CSP ak nie je ustanovené inak, platí tento zákon aj na konania začaté pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 247/03, IV. ÚS 272/04) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prerokúvanej veci.

1. Predmetom napadnutého konania pred okresným súdom je rozhodovanie o návrhu na rozvod manželstva a na úpravu práv a povinností rodičov k maloletým deťom na čas po rozvode. Podľa názoru ústavného súdu ide o vec, ktorá tvorí štandardnú súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov a nie je právne zložitá. Pokiaľ ide o faktickú zložitost' veci, podľa názoru ústavného súdu vec nie je fakticky zložitá.

2. Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval existenciu zbytočných priet'ahov v napadnutom konaní, bolo správanie s'ťažovateľa ako účastníka namietaného súdneho konania v procesnom postavení navrhovateľa. Ústavný súd zastáva názor, že správanie s'ťažovateľa v napadnutom konaní zásadne nemalo vplyv na doterajšiu dĺžku konania.

3. Tretím kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či v označenom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, bol postup samotného okresného súdu.

Z predloženého súdneho spisu, zo s'ťažnosti, ako aj z vyjadrenia podpredsedu okresného súdu ústavný súd zistil, že okresnému súdu bol návrh s'ťažovateľa na začatie

konania o rozvod manželstva a úpravu práv a povinností rodičov k maloletým deťom na čas po rozvode doručený 5. decembra 2014.

Okresný súd 8. decembra 2014 vyzval sťažovateľa na zaplatenie súdneho poplatku za návrh vo výške 66 €. Sťažovateľ obratom 16. decembra 2014 požiadal o oslobodenie od súdnych poplatkov.

Okresný súd uznesením zo 17. januára 2015 priznal sťažovateľovi oslobodenie od súdnych poplatkov (50 %). Následne sťažovateľ 23. februára 2015 uhradil súdny poplatok 33 €.

Okresný súd uznesením z 25. marca 2015 ustanovil maloletým deťom kolízneho opatrovníka (príslušný úrad práce, sociálnych vecí a rodiny) a v rovnaký deň adresoval sťažovateľovi poučenie a výzvu na zdokladovanie príjmov, odporkyni výzvu na vyjadrenie a zdokladovanie príjmov a kolíznemu opatrovníkovi výzvu na vykonanie šetrenia pomerov v rodine. Zároveň adresoval výzvu aj zamestnávateľovi sťažovateľa a zamestnávateľovi odporkyne, ako aj príslušnému daňovému úradu.

Sťažovateľ sa na výzvu okresného súdu vyjadril podaním z 2. apríla 2015. Vyjadrenie na výzvu okresného súdu predložili aj daňový úrad a zamestnávateľ odporkyne.

Z dôvodu dlhodobej práceneschopnosti zákonného sudcu bola vec 14. apríla 2015 v súlade s rozvrhom práce pridelená sudkyni JUDr. Sýkorovej.

Okresnému súdu bola 11. mája 2015 doručená správa kolízneho opatrovníka a 12. mája 2015 správa daňového úradu.

Po ukončení dlhodobej práceneschopnosti zákonného sudcu mu bola vec 14. októbra 2015 vrátená na prerokovanie a rozhodnutie.

Ústavný súd 6. októbra 2016 vyzval predsedu okresného súdu na vyjadrenie k sťažnosti a zapožičanie súdneho spisu vedeného okresným súdom v napadnutom konaní.

Okresný súd 24. októbra 2016 nariadil termín pojednávania na 28. december 2016.

Zo zistení ústavného súdu vyplýva, že okresný súd na pojednávaní uskutočnenom 28. decembra 2016 rozsudkom sp. zn. 9 P 320/2014 z 28. decembra 2016 (ďalej len „rozsudok“) rozhodol o celom predmete konania. Rozsudok z dôvodu, že sa účastníci konania vzdali odvolania, neobsahuje odôvodnenie. Z vyznačenej doložky právoplatnosti vyplýva, že rozsudok nadobudol právoplatnosť 7. februára 2017. Znamená to, že napadnuté konanie bolo právoplatne skončené po dvoch rokoch a dvoch mesiacoch.

Ústavný súd pripúšťa, že sa v postupe okresného súdu vyskytlo jedno obdobie nečinnosti (14. októbra 2015 – 24. októbra 2016). V tejto súvislosti poukazuje na svoju judikatúru, podľa ktorej nie každý zistený prieťah v súdnom konaní má nevyhnutne za následok porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Ústavný súd už vo svojich rozhodnutiach vyslovil, že „ojedinelá nečinnosť súdu hoci aj v trvaní niekoľkých mesiacov sama osebe ešte nemusí zakladať porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov“ (II. ÚS 44/2015). Táto jednorazová nečinnosť okresného súdu aj vzhľadom na celkovú dĺžku napadnutého konania nemala za následok porušenie základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, a preto ústavný súd sťažnosti sťažovateľa nevyhovel.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 29. júna 2017